

d e w e g w i j z e r

Gedragprotocol

Voor een Veilige School

Inhoud

1. Waaron wij kiezen voor een gedragsprotocol	3
1.1 Dit gedragsprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:	3
2. Achtergrondinformatie.....	3
2.1 Wat verstaan wij onder pesten?	3
Plagen en pesten, waar zit het verschil?	4
Gevolgen van plagen en pesten	4
2.2 Kenmerken van de pestkop.....	5
2.3 Kenmerken van de gepeste	5
2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag	6
Signalen bij de gepeste:.....	6
Signalen bij de pestkop:.....	6
3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?	7
4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?	8
Regels die hierbij passen, bedacht door de kinderen:	8
Regels die hierbij passen, voor de leerkracht:	8
Regels die hierbij passen, voor de ouders:.....	8
5. Wanneer de kinderen zich niet aan de regels houden geldt het volgende stappenplan:	8
6. Bij dit protocol behorende hulpmiddel en informatiebronnen	9
Achtergrondinformatie voor leerkrachten:.....	9
Bijlage 2: Contract “COOLE KIKKER”	10
Bijlage 2: Analyseformulier ‘pestgedrag’	14
Bijlage 3: Ruzie maken of pesten	15

1. Waarom wij kiezen voor een gedragsprotocol

Het is belangrijk dat kinderen zich veilig voelen op school. De school moet een veilige plek zijn.

Op De Wegwijzer is voortdurend aandacht voor de persoonlijkheidsontwikkeling. Hoe gaat het met het kind in de groep, tijdens het spel. Dagelijks werken we aan de voorwaarden die nodig zijn voor een goed klimaat op school.

Daarbij staat het project *COOLE KIKKER* centraal. We hopen hiermee ongewenst gedrag, zoals pesten, vroegtijdig te signaleren, op te lossen, maar vooral te voorkomen op onze school.

Om de veilige omgeving vorm te geven:

- is een gedragsprotocol opgesteld waarin regels beschreven worden waar kinderen zich op school aan houden.
- is beschreven wat de gevolgen zijn wanneer iemand zich niet aan de regels houdt.
- is beschreven wat we van de leerkrachten en de ouders van onze school verwachten.

Bij de start op De Wegwijzer ondertekenen de leerlingen, de ouders en de leerkracht onze afspraken op het gedragsprotocol.

1.1 Dit gedragsprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen*
- Het gedragsprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
 - Het voorkomen van pestgedrag
 - Het tijdig signaleren van pestgedrag
 - Het remediëren van pestgedrag
- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit gedragsprotocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

* het woord 'pesten' is soms een groot woord. Het woord wordt als zodanig ook niet aangeboden in groep 1-2, alleen indien dit expliciet aan de orde komt of vanuit de kinderen komt. Wel is het zaak ook voor de leerkrachten van 1-2 pestgedrag of 'aan pesten gerelateerd gedrag' te herkennen.

2. Achtergrondinformatie

2.1 Wat verstaan wij onder pesten?

Het verschijnsel pesten is een zondebok fenomeen, dat inhoudt, dat leden van een groep om een bepaalde reden een soortgenoot mishandelen. Een fenomeen, dat niet alleen bij mensen voorkomt, doch ook in de dierenwereld bij bijvoorbeeld kippen, apen en katten is aangetoond. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

Plagen en pesten, waar zit het verschil?

PLAGEN	PESTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor. 	<ul style="list-style-type: none"> • gebeurt berekend (men weet meestal vooraf goed , wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
<ul style="list-style-type: none"> • is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
<ul style="list-style-type: none"> • Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been'). 	<ul style="list-style-type: none"> • ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop.
<ul style="list-style-type: none"> • is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • de pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
<ul style="list-style-type: none"> • Meestal één tegen één. 	<ul style="list-style-type: none"> • meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
<ul style="list-style-type: none"> • Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer. 	<ul style="list-style-type: none"> • er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

Gevolgen van plagen en pesten

PLAGEN	PESTEN
<ul style="list-style-type: none"> • 'schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen') 	<ul style="list-style-type: none"> • Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
<ul style="list-style-type: none"> • De vroegere relaties worden vlug hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
<ul style="list-style-type: none"> • Men blijft opgenomen in de groep. 	<ul style="list-style-type: none"> • Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
<ul style="list-style-type: none"> • De groep lijdt er niet echt onder. 	<ul style="list-style-type: none"> • De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

2.2 Kenmerken van de pestkop

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'pestkop' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie en het gebruik van stoere taal.
- Imitteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.)
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de gepeste

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'gepeste' kunnen opplakken op basis van een of meer volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: begint te huilen of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwacht stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestrest en zoekt naar redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pestkop:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkelijk of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school de volgende maatregelen genomen en wordt in onze school de volgende werkwijze gehanteerd.

1. In kringgesprekken en in de lessen 'Sociaal-emotionele vorming', wordt gericht aandacht besteed aan de volgende kenmerken van pestgedrag:

- De achtergronden van pestgedrag
- De structuren van peestsituaties
- De kenmerken van de gepeste
- De kenmerken van de pestkop
- De kenmerken van de volgelingen
- De gevolgen van het pestgedrag

2. Het bevorderen van wederzijds respect en waardering van de leerlingen onderling, met als uitgangspunt...

Alle mensen verschillen onderling, qua uiterlijk, qua persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten. Ieder mens heeft het recht om, ongeacht zijn uiterlijk, persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten, 'zichzelf' te kunnen zijn en als zodanig te worden gerespecteerd door zijn medemensen.

3. De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van een gedragsprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen (zie handboek in alle groepen).

4. In alle groepen worden duidelijke groepsregels gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken. In de midden- en bovenbouwgroepen (groep 3 t/m 8) zijn de groepsregels op schrift gesteld en hangen duidelijk zichtbaar voor alle leerlingen in het lokaal (zie bijlage 1: Groepsregels)

5. In de groepen 0, 1 en 2 worden de groepsregels en de gedragsregels ten aanzien van 'pestgedrag' uitgebreid besproken in kringgesprekken en worden situaties van 'pestgedrag' en situaties waarin de gedragsregels worden overtreden, tijdens het werken in de verschillende werkhoeken direct aangepakt. Ook het rollenspel wordt in dergelijke situaties gehanteerd. Ook in deze groepen zijn de gedragsregels op schrift gesteld en duidelijk zichtbaar op posterformaat aan de wand van het lokaal opgehangen. Op deze wijze wordt bereikt, dat ook de ouders duidelijk op de hoogte zijn van de gehanteerde regels en afspraken.

6. Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd en op deze wijze beloond.

7. Er is gedurende tien minuten voor de aanvang van de lessen en gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein.

8. In alle groepen wordt eenmaal per veertien dagen een les sociaal-emotionele vorming gegeven. De methode die wij hiervoor gebruiken is 'Kinderen en hun sociale talenten'.

9. Tenminste eenmaal per schooljaar wordt in alle jaargroepen de sociaal emotionele vragenlijst “Kijk op sociale competentie” (in schooljaar 2016-2017 Zien!) afgenomen. Indien de leerkracht, directie of intern begeleider dit wenst kan de leerkracht een sociogram maken van de groepssituatie. Het al dan niet bespreken van een sociogram in groepsverband is afhankelijk van het oordeel van de leerkracht.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

Onze hoofdregel is "Je mag elkaar niet storen door je gedrag, houding en woordgebruik.

Regels die hierbij passen, bedacht door de kinderen:

1. Als we op school zijn gedragen we ons rustig.
2. We praten op een rustige, beheerste toon tegen elkaar.
3. We Luisteren goed naar elkaar.
4. We zijn zuinig op onze spullen en die van een ander, we zijn ook zuinig op de schoolomgeving.
5. Je komt alleen aan andermans spullen als je toestemming heb.
6. We doen niemand pijn, ook niet met woorden.
7. Geef elkaar complimentjes, lach niemand uit.
8. Tijdens het spel mag iedereen mee doen.
9. We houden ons aan de spelregels, we helpen elkaar daarbij.
10. De houdt je aan de a spraken die we gemaakt hebben

Regels die hierbij passen, voor de leerkracht:

1. Benader de leerling positief.
2. Houd in de gaten of het goed met de leerling gaat.
3. Laat merken dat de gevoelens van de leerling gerespecteerd worden.

Dit gedrag wordt ook verwacht van overige personen die tijdens de schooluren met de kinderen omgaan.

Regels die hierbij passen, voor de ouders:

Het gedrag van ouders is van groot belang bij het creëren van een veilig klimaat binnen onze school. De ouders zijn net als de leerkracht, een uitvoering van de regels. Om de regels voor de school te kunnen waarborgen, wordt er ook van de ouders een bijdrage gevraagd, namelijk:

1. Toon respect naar de andere ouders, leerkrachten en kinderen.
2. Respecteer de regels waaraan de kinderen zich dienen te houden.
3. Wees bewust van de voorbeeldfunctie die u heeft.

5. Wanneer de kinderen zich niet aan de regels houden geldt het volgende stappenplan:

Eerste keer:

1. Betrokken kinderen bespreken het voorval met elkaar o.l.v. de Leerkracht.
2. Kinderen kunnen vrede sluiten.

Tweede keer:

1. Eerste waarschuwing vindt plaats voor het kind dat zich voor de tweede keer niet aan de regels houdt in een gesprek met de Leerkracht.
2. Naam en datum worden genoteerd.
3. In geval van pesten worden ouders op de hoogte gesteld.

Derde keer:

1. Voor het kind dat zich voor de derde keer niet aan de regels houdt volgen maatregelen.
2. In geval van pesten worden directie en ouders op de hoogte gesteld. In samenspraak met ouders worden maatregelen vastgesteld

6. Bij dit protocol behorende hulpmiddel en informatiebronnen

- Kinderboekenlijst Gedragsprotocol
- Lijst van informatiemateriaal voor ouders
- Onderwijsleermethode sociaal-emotionele vorming 'Kinderen en hun sociale talenten'.
- Vanaf schooljaar 2016-2017: Zien! leerlingvolgsysteem gericht op sociaal emotionele ontwikkeling

Achtergrondinformatie voor leerkrachten:

- Pesten, gedaan ermee...., Gie Deboutte
- Pesten; wat is het, wat doe je eraan?, Gie Deboutte
- Eerste hulp bij gedragsproblemen, Luc Koning
- Energize!, groepsactiviteiten voor groot en klein, Stichting Lion's Quest

Bijlage 2: Contract "COOLE KIKKER"

Gedragprotocol voor een Veilige School

Het is belangrijk dat kinderen zich veilig voelen op school. De school moet een veilige plek zijn.

Op De Wegwijzer is voortdurend aandacht voor de persoonlijkheidsontwikkeling. Hoe gaat het met het kind in de groep, tijdens het spel. Dagelijks werken we aan de voorwaarden die nodig zijn voor een goed klimaat op school.

Daarbij staat het project **Coole Kikker** centraal. We hopen hiermee ongewenst gedrag, zoals pesten, vroegtijdig te signaleren, op te lossen, maar vooral te voorkomen op onze school.

Om de veilige omgeving vorm te geven is een gedragsprotocol opgesteld waarin regels beschreven worden waar kinderen zich op school aan horen te houden.

Ook is beschreven wat de gevolgen zijn wanneer iemand zich niet aan de regels houdt.

Ook is beschreven wat we van de leerkrachten en de ouders van onze school verwachten.

Leerlinggedrag:

Onze hoofdregel is "Je mag elkaar niet storen door je gedrag, houding en woordgebruik. Regels die hierbij passen, bedacht door de kinderen:

1. Als we op school zijn gedragen we ons rustig
2. We praten op een rustige, beheerste toon tegen elkaar
3. We luisteren goed naar elkaar
4. We zijn zuinig op onze spullen en die van een ander, we zijn ook zuinig op de schoolomgeving
5. Je komt alleen aan andermans spullen als je toestemming hebt
6. We doen niemand pijn, ook niet met woorden
7. Geef elkaar complimentjes, lach niemand uit
8. Tijdens het spel mag iedereen mee doen
9. We houden ons aan de spelregels, we helpen elkaar daarbij
10. Je houdt je aan de afspraken die we gemaakt hebben

Wanneer de kinderen zich niet aan de regels houden geldt het volgende stappenplan:

Eerste keer:

1. Betrokken kinderen bespreken het voorval met elkaar o.l.v. de leerkracht.
2. Kinderen kunnen vrede sluiten

Tweede keer:

1. Eerste waarschuwing vindt plaats voor het kind dat zich voor de tweede keer niet aan de regels houdt in een gesprek met de leerkracht.
2. Naam en datum worden genoteerd.
3. In geval van pesten worden ouders op de hoogte gesteld.

Derde keer:

1. Voor het kind dat zich voor de derde keer niet aan de regels houdt volgen maatregelen.
2. In geval van pesten worden directie en ouders op de hoogte gesteld. In samenspraak met ouders worden maatregelen vastgesteld.

Leerkrachtgedrag:

1. Benader de leerling positief
 2. Houd in de gaten of het goed met de leerling gaat
 3. Laat merken dat de gevoelens van de leerling gerespecteerd worden
- Dit gedrag wordt ook verwacht van overige personen die tijdens de schooluren met de kinderen omgaan.

Oudergedrag:

Het gedrag van ouders is van groot belang bij het creëren van een veilig klimaat binnen onze school. De ouders zijn, net als de leerkracht, een voorbeeld bij de uitvoering van de regels. Om de regels voor de school te kunnen waarborgen, wordt er ook van de ouders een bijdrage gevraagd, namelijk:

1. Toon respect naar de andere ouders, leerkrachten en kinderen
2. Respecteer de regels waaraan de kinderen zich dienen te houden
3. Wees bewust van de voorbeeldfunctie die u heeft

datum

Wij zijn Coole Kikkers
en zijn het helemaal eens met deze regels

handtekening
leerling

handtekening
Leerkracht

handtekening
Ouder

.....

.....

.....

Bijlage 2: Analyseformulier 'pestgedrag'

LEERLINGGROEP:	DATUM:
NAAM LEERLING (de pester):	
NAAM/NAMEN OVERIGE BETROKKENE(N): (gepeste, meeloper(s))	
KORTE BESCHRIJVING VAN DE PESTSITUATIE:	
ONDERNOMEN STAPPEN (gesprek pester + gepeste etc.):	
GEMAAKTE AFSPRAKEN:	

Bijlage 3: Ruzie maken of pesten

*Het ging even niet zo goed.....!
Maar we gaan het uitzoeken!!!*

NAAM:

Wie heeft er mee te maken ?

Waar ging het over? Wat gebeurde er?
.....
.....
.....

Wat deed de ander verkeerd ?
.....
.....
.....

Wat deed jij verkeerd ?
.....
.....
.....

Wat ging er volgens jou wél goed ?
.....
.....
.....

Hoe kunnen we het volgens jou oplossen? **Wat spreken we af?**
.....
.....
.....

... en anders ???